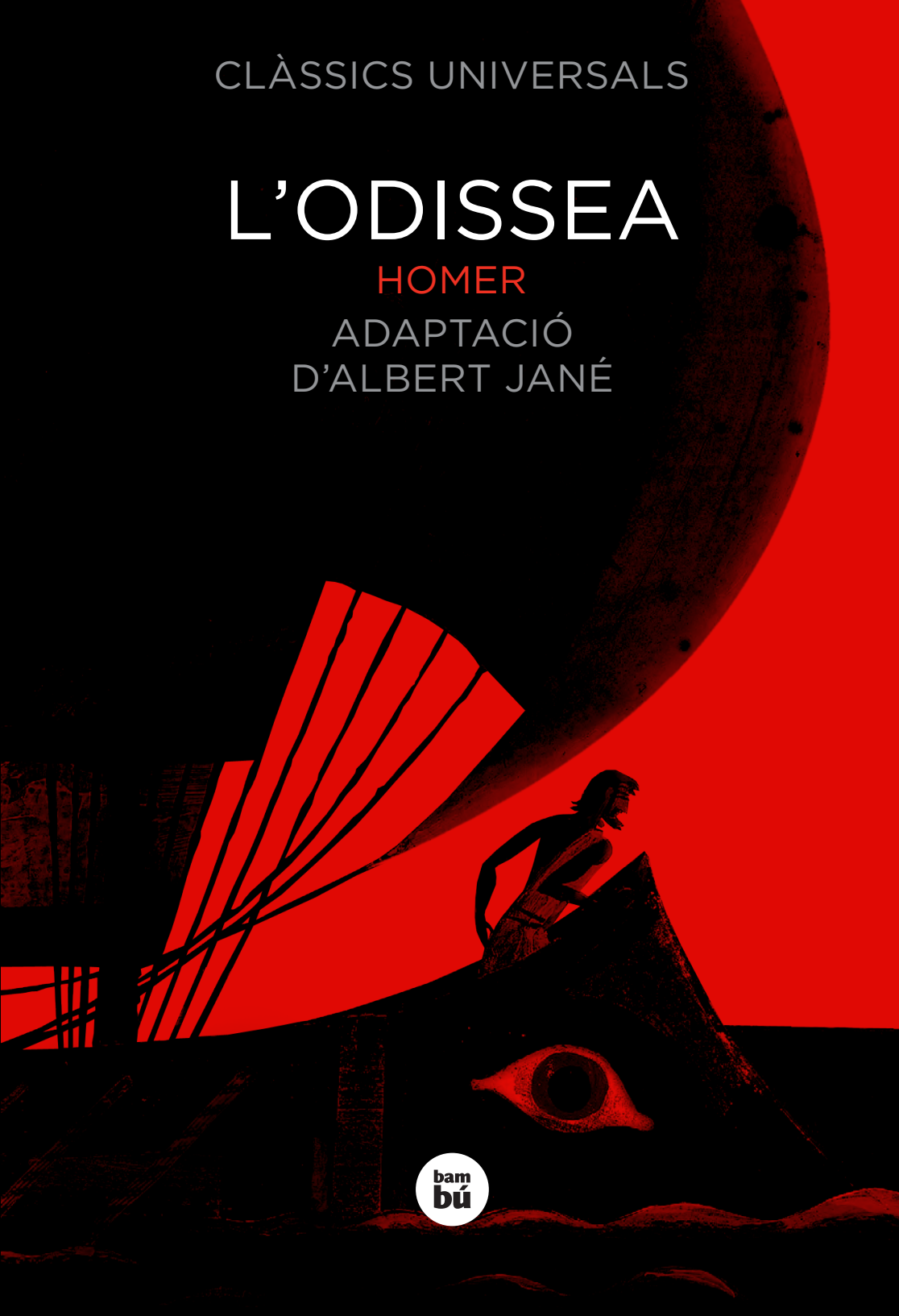

CLÀSSICS UNIVERSALS

L'ODISSEA

HOMER

ADAPTACIÓ
D'ALBERT JANÉ

bam
bú

Editorial Bambú
és un segell d'Editorial Casals, S.A.

© 2009, de l'adaptació, Albert Jané
© 2009, de les il·lustracions, Pep Montserrat
© 2012, d'aquesta edició, Editorial Casals, S.A.
Casp, 79 — 08013 Barcelona
Tel.: 902 107 007
www.editorialbambu.com
www.bambulector.com

Coordinació de la col·lecció: Jordi Martín Lloret
Disseny de la col·lecció: Liliana Palau / Enric Jardí
Imatges del quadern documental: © Aisa,
© Album/akg-images, © Corbis/Cordon Press.

Primera edició: febrer de 2012
ISBN: 978-84-8343-181-8
Dipòsit legal: B-138-2012
Printed in Spain
Imprès a Índice S.L.
Fluvià, 81-87 — 08019 Barcelona

Qualsevol forma de reproducció, distribució,
comunicació pública o transformació d'aquesta
obra només pot ser realitzada amb l'autorització
dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per
la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español
de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments
d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 /
/ 93 272 04 45).

LA GUERRA DE TROIA

La guerra de Troia va durar cosa de deu anys, i va acabar amb l'incendi i la destrucció de la ciutat.

Troia era una ciutat rica i poderosa que hi havia a la costa de l'Àsia Menor, governada pel rei Príam, un home savi i just, molt estimat per tots els seus súbdits. Tenia molts fills, entre ells Hèctor, el més valent de tots, i Paris, un noi de molt bona presència, i que va ser la causa de la ruïna de la seva pàtria. Els oracles, que en aquella època s'havien especialitzat en el coneixement anticipat de les coses que havien de venir, ja ho havien predit, quan Paris va néixer, que portaria la desgràcia, i el seu pare, en previsió, el va fer abandonar en ple desert, perquè es morís i no es complís la profecia dels oracles. Però era voler lluitar, inútilment, contra el destí. Uns pastors van salvar el nen de morir de gana i Paris va créixer entre ells i es va fer un noi molt ben plantat.

Quan el rei Príam es va adonar que el seu fill havia sobreviscut, sempre amb la bona intenció d'evitar la destrucció de la ciutat que els oracles havien anunciat, va tenir la mala idea

d'enviar-lo a Grècia, a veure si posava seny. Grècia, aleshores, era un país dividit en unes quantes ciutats independents, cada una amb el seu rei. Paris va ser acollit a Esparta pel seu rei, que es deia Menelau, el qual s'havia casat amb la bellíssima Helena, que deien que era la dona més formosa de tot Grècia. I va passar el que era inevitable: Paris i Helena es van enamorar bojament. I un bon dia, aprofitant una petita absència del rei Menelau, el príncep Paris va raptar la bella Helena i se la va endur a Troia, la seva pàtria. Diuen que, posats a fer, Paris es va endur també el tresor del rei Menelau. Certament, com a abús de l'hospitalitat amb què havia estat acollit a Esparta, ja no es podia demanar més. No calia ser cap oracle per a saber-se adonar que allò havia d'acabar malament per força.

Efectivament, el rei Menelau es va prendre molt malament aquella ofensa tan grossa que li havia fet el príncep troià. Menelau, d'altra banda, era germà d'Agamèmnon, dit el rei dels reis, perquè era el més poderós de tots, el qual va dir que l'ofensa s'havia de venjar amb la destrucció de la ciutat de Troia. I amb la seva gran autoritat, va convocar tots els altres reis i prínceps perquè s'apleguessin i s'unissin en una aliança per anar a combatre la ciutat de qui havia gosat injuriar d'aquella manera tan indigna el rei d'Esparta. I, efectivament, es va aplegar un gran exèrcit que es va embarcar i va anar a fer cap a les platges de la ciutat de Troia. Entre aquests prínceps i reis hi havia Aquil·les, que era considerat el més valent de tots, Àiax, que tenia una força física descomunal, Diomedes, protegit per la deessa Atena, el savi Nèstor, que donava consells molt assenyats, i Ulisses, que era no solament molt coratjós, sinó també prudent i astut

com cap altre. I no hi podien faltar, naturalment, Menelau, el més directament implicat en aquella lluita, i el seu germà Agamèmnon, el rei dels reis.

Ulisses era el rei d'una illa no gaire gran que es deia Ítaca, a més de tres o quatre illetes més petites dels voltants. Ulisses també era un rei savi i bo, estimat dels seus súbdits, i vivia feliç en la companyia de la seva muller, la fidel Penèlope, una dona de gran bellesa, i del seu fill, encara petit, que es deia Telèmac. Per tot plegat, a Ulisses, embarcar-se en aquella aventura que no se sabia com acabaria, li venia més aviat costa amunt, i fins i tot va fer veure que era boig a fi d'eludir el compromís. Però quan es va demostrar que no era pas gens boig, sinó que només ho feia veure, no va tenir més remei, després d'haver abraçat la seva dona i el seu fill, que embarcar-se amb els altres prínceps grecs cap a la guerra de Troia. I, de fet, va ser gràcies a ell que la guerra es va guanyar i que Troia va ser destruïda. Durant els deu anys que va durar la guerra, els combats es van anar succeint l'un darrere l'altre, amb un resultat altern: ara guanyaven els uns, ara guanyaven els altres. I van ser molts els qui hi van morir. Per part dels troians, en primer lloc Hèctor, el més valent de tots ells, a mans d'Aquil·les, després d'un combat singular, i el blasmable Paris, el causant de tot aquell daltabaix. I entre els grecs, els més destacats dels qui hi van deixar la pell van ser Aquil·les, a causa d'una ferida al taló, que era la seva única part vulnerable, el seu amic Patrocle i el gegantí Àiax, un home brutal i violent.

Va arribar un moment, però, que els grecs es van adonar que només amb la força de les armes no aconseguirien mai de

vèncer els troians. Aleshores Ulisses, el rei d'Ítaca, va tenir una idea que va ser la solució final del conflicte. Seguint les seves instruccions, els grecs van construir un cavall de fusta gegantí, el van deixar abandonat a la platja, es van embarcar i van fer veure que abandonaven la lluita i se'n tornaven al seu país. Però les naus, un cop van haver desaparegut de la vista dels troians, que s'ho miraven de dalt de la muralla estant, es van quedar amagades darrere unes illetes que hi havia molt a prop.

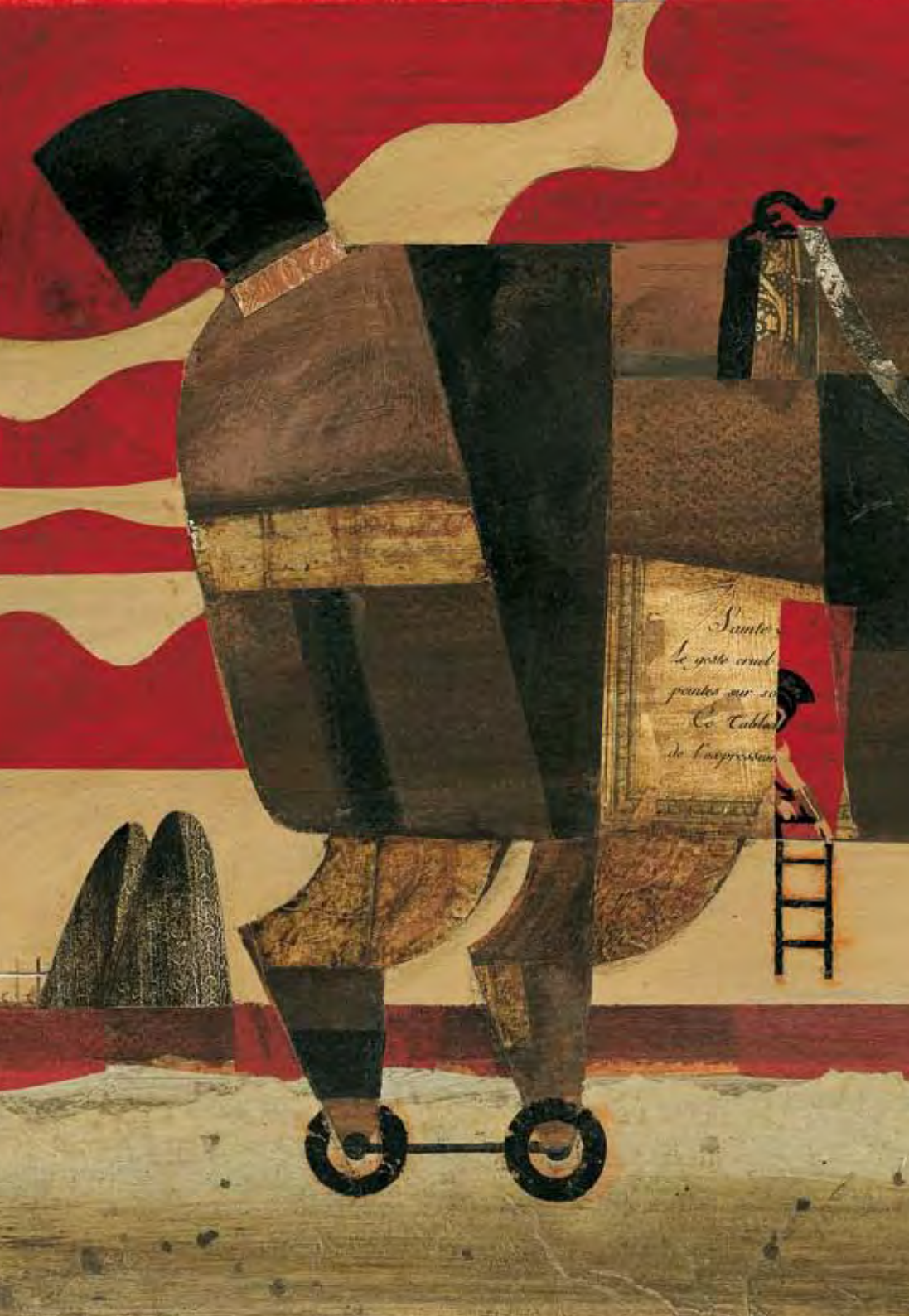
Els pobres troians van contemplar, cofois i satisfets, com els vaixells dels grecs s'allunyaven mar enllà. I van decidir fer entrar a la ciutat aquell gran cavall de fusta que els grecs, en la seva retirada, havien deixat abandonat a la platja. No es podien imaginar, els troians, que una petita colla de prínceps, Ulisses, Menelau, Diomedes i alguns altres, triats entre els més valents, s'havien quedat, amagats, silenciosos, sense fer soroll, dins la gran panxa buida del cavall de fusta —el famós cavall de Troia. Els troians, entre cants i crits d'alegria, van obrir les portes de la ciutat i, estirant-lo amb cordes, hi van fer entrar aquell cavall de fusta, que es van creure que era com una mena d'ofrena que els grecs feien a Posidó, que era el déu del mar. La realitat, però, era molt diferent. A la nit, quan els troians, cansats de la celebració, es van retirar a dormir, Ulisses, Menelau, Diomedes i els altres guerrers que, durant tota l'estona, s'havien estat ben quiets dins la panxa del cavall, en van sortir, van matar els sentinelles de la muralla i van obrir les portes. Mentrestant, les naus havien tornat, de nit, a la platja de Troia, i els guerrers grecs, així que Ulisses i

el seu escamot van haver obert les portes de la muralla, es van precipitar, ben armats, dins la ciutat.

Allò va ser la ruïna, la destrucció de la gran ciutat de Troia. Els grecs, que havien esperat aquell moment durant deu anys, van fer una gran matança de guerrers troians, es van endur les dones joves com a esclaves, van saquejar totes les cases i palaus i, finalment, van calar foc a la ciutat. El rei Menelau va recuperar la seva muller, la bella Helena, i se la va emportar a Esparta, on van reprendre la vida matrimonial interrompuda per l'atzagaiada de Paris.

Havia arribat l'hora del retorn per als grecs victoriosos —els que encara eren vius. Amb totes les riqueses arrabassades als troians, les naus dels grecs es van fer a la vela. Es pot ben dir que, al cap de deu anys, tots tenien ganes de tornar a veure la terra natal, de tornar a respirar els aires del país estimat. La guerra de Troia ja no era sinó un record, que seria bo d'evocar durant les nits dels llarguíssims hiverns, i que seria una pedrera per als poetes futurs.

L'astut Ulisses, el rei d'Ítaca, devia ser un dels qui tenien més ganes de tornar a veure el dolç país natal, on el devien esperar la tendra i fidel Penèlope i el seu fill Telèmac, que havia deixat quan era tot just un infant petit i que ara ja devia ser un noiet ben espavilat. Però va ser precisament ell, Ulisses, malgrat la protecció de què gaudia de la deessa Atena, la filla predilecta de Zeus, el pare dels déus, qui més va trigar a tornar a trepitjar la terra de la seva illa estimada. No va ser sinó amb el seu coratge, la seva astúcia i l'ajuda divina que va poder superar tots els obstacles i totes les dificultats amb què va topat al llarg d'un altre període de deu anys ben bons.

Sainte
Le geste cruel
peintes sur sa
Ce Tableau
de l'expression

I. EL PAÍS DELS LOTÒFAGS

Amb el delit de tornar a veure la dolça pàtria estimada, Ulisses i els seus es van embarcar en les naus de proa llisquívola i esmolada i es van fer mar enllà. Però els vents, potser per un voler dels déus, sovint capriciós i variable, no els van ser gens favorables i se les van endur cap a Ísmaros, terra habitada pel poble dels cícons, on Ulisses i la seva gent van desembarcar. Seguint el costum d'aquell temps, costum certament detestable però que aleshores trobaven tan natural, després d'haver matat de mala manera tots els cícons que els oposaven resistència, els homes d'Ulisses es van dedicar a saquejar la ciutat, sense plànyer-hi res. Els cícons que no havien resultat morts van fugir cap als afores. Satisfets amb el botí aconseguit, els grecs, en lloc de fer-se de nou a la mar, van celebrar un gran banquet, en què es van regalar amb tot de moltons ben grassonets fets a l'ast, i ben regats amb vi negre del millor. Prou que el prudent Ulisses els deia que fugissin amb el botí aconseguit, que aquella imprudència els podia costar molt cara, però no li van voler fer cas. I va passar el que havia de passar.

Els cícons que havien pogut fugir de la matança van córrer cap a les muntanyes dels afores, poblades per altres grups de cícons molt nombrosos. I havent-los explicat l'atac que havien sofert dels grecs, es van aplegar i, ben armats i menats, segurament, per uns cabdills improvisats, es van presentar a la ciutat quan els homes d'Ulisses no pensaven sinó a menjar, beure i cantar i riure de valent. No es podien pas imaginar que els caigués al damunt un núvol de cícons, tan nombrosos com les fulles dels arbres quan arriba la primavera. Es van defensar com van poder, sempre guiats pel seu príncep, el valerós Ulisses, i finalment, després d'uns combats molt violents, van aconseguir d'embarcar-se de bell nou i fugir mar enllà; no, però, sense deixar uns quants companys en terra, sense vida, víctimes de la fúria venjativa dels cícons.

Escarmentats una cosa de no dir per la reacció ferrenya dels cícons, Ulisses i els seus, sense voler-se torbar més, van agafar el rumb d'Ítaca, la dolça terra estimada, però un cop passat el cap de Malea, un vent de mestral abrivat i violent se'ls va endur més enllà de l'illa de Citera. Durant nou dies seguits, les naus d'Ulisses van ser la joguina dels elements desfermats, que esquinçaven les veles i desajustaven el fustam dels bastiments. Els pobres mariners, a més, veien, o creien veure, tota mena de monstres marins, horribles i esgarrifosos, que els envoltaven amenaçadors. I ja es creien talment que no podrien reveure mai més l'enyorat país natal.

Però al cap de nou dies el temps es va calmar i Ulisses i els seus van arribar a una terra desconeguda. Van desembarcar, van poder poar aigua fresca i van dinar amb satisfacció. Ulisses va manar a tres dels seus homes que anessin terra endins

per veure a quina mena de país havien arribat, quins fruits llevava i quina casta de gent hi vivia. I va resultar que aquella terra era el país dels lotòfags, és a dir, els menjadors de la flor de lotus, una flor dolça com la mel, però que feia que els qui en menjaven s'oblidessin totalment de la seva pàtria, per més que l'estimessin i l'enyoressin, i ja no es volguessin moure mai més d'aquella terra tan amena i plaent, on creixia aquella flor tan especial que feia de tan bon menjar.

Els tres exploradors d'Ulisses van fer la coneixença dels lotòfags, que eren amables i hospitalaris. I els van convidar a tastar aquell menjar, misteriós i extraordinari, que es feia a la terra.

—Tasteu, tasteu, a veure què ens en dieu —els van animar els lotòfags, amb tota la bona voluntat.

I els infeliços així ho van fer, van tastar la flor de lotus i la van trobar exquisida de debò. I, oblidats de la dolça terra d'Ítaca, amb els turons plantats de vinya i oliveres, van declarar que es volien quedar a viure per sempre més en aquella terra tan meravellosa.

Però quan van anar a explicar al seu rei que no es volien tornar a embarcar per arribar al país natal, Ulisses, compadit d'ells, els va fer agafar per la força i, sense fer cas dels seus plors i dels seus planys, de les seves lamentacions, els va fer conduir dalt les naus. I tot seguit va donar als seus mariners l'ordre de salpar i d'abandonar aquella terra, seductora i riallera, però on un corria el perill d'oblidar la terra natal i tot el que hi havia deixat.

I havent partit del país dels lotòfags, les naus del príncep Ulisses van agafar el rumb de tramuntana.

CLÀSSICS UNIVERSALS

HOMER

L'ODISSEA

Un cop acabada la guerra de Troia, Ulisses emprèn la tornada a Ítaca, la seva pàtria, on l'esperen el seu fill Telèmac i la seva fidel muller Penèlope. Però el viatge s'esdevé una llarga peripècia de deu anys interminables, durant els quals l'heroi grec i els seus companys pateixen tota mena de naufragis i penalitats. L'astúcia és l'única arma d'Ulisses per arribar sa i estalvi a Ítaca.

Homer és el nom de l'autor a qui s'han atribuït *L'Odíssea* i *La Ilíada*, dos dels grans poemes èpics de la literatura clàssica grega, que no es fixaren per escrit fins al segle VI aC. El misteri de la identitat i la procedència vertaderes d'aquest rapsode es coneix amb el nom de la «qüestió homèrica».

Il·lustracions de Pep Montserrat
Quadern documental de Rafael Mammós

